

„Ingyom-bingyom-bingyócska, megharap a kígyócska!” – ez a refrén a mai negyvenes-ötvenes udvarhelyieknek lehet nagyon ismerős, hiszen az egykori Kronos – később Európa Hátsó Udvara – együttes leghíresebb száma a Bolondokháza volt.

Nemcsak nekik szól a mai időutazás, hanem a mai zenekedvelőknek is, hiszen a nyolcvanas évek emblematikus székelyudvarhelyi rockzenekara a tervek szerint újra összeállna és felvételeket készítené a floridai Sarasotában.

Az együttes alapító dobosa és (névadó) keresztapja, az Amerikában élő **Fancsali Mátyás** azt tervezi, hogy újból osszerántja az eredeti zenekari légénységet. 2017 tavaszán tehát a Kronos Svédországban élő első basszusgitárosa,

Fazakas András

és két udvarhelyi pillére,

Bilaus András

énekes és

Józsa Attila

gitáros Floridában találkoznának és rögzítenék egykori szerzeményeiket.

Valakinek már játszani kéne...

A Kronos zenekar 1982-1983 táján alakult húszas éveik elején járó székelyudvarhelyi fiatalokból, az alapítók Józsa Attila (gitár, ének), Fazakas András (basszusgitár), Fancsali Mátyás (dob) és **Kovács „Tyúk” Sándor** (billentyűk) voltak, az énekes pedig az akkor alig 15 éves Bilaus András lett. A ritmusszekció, tehát Fazakas és Fancsali a Féder nevű együttesben játszottak együtt korábban.

Az első fényképet a [2005-ben elhunyt Szeley-Szabó László \(Paci\)](#) készítette róluk, ezek közül a leghíresebb a szögesdrót mögötti fotó – ezt a zenekar nem merte plakátra tenni, annyira egyértelmű volt az üzenete. A nyolcvanas években nem nagyon lehetett ezekkel a dolgokkal viccelődni.

A próbákat a Művelődési Ház alagsori kistermeiben és az ifjúsági moziként működő mai ifiházban tartották, ott is koncerteztek általában.

A gitáros Józsa Attila mozigépészként dolgozott [az egykori Olimpia Filmszínházban](#) (ez a mai Filharmónia-terem, amit Stúdió mozinak is hívtak jó sokáig) – 1983-ban sikerült elérnie, hogy a nagyteremben, a vetítövásznon előtt koncertezhessenek, ekkor készült ez a kép, amin ő,

valamint Fancsali Mátyás dobos látható.

A Kronos legelső felállása nem volt sokáig együtt, néhány koncert után Fazakas helyére jött **Szeles Csaba**

basszusgitáros, aki évekig volt a zenekar tagja, rövid ideig pedig

Forgács László (Fika)

is énekelt a Kronosban. Ezen a képen, ami a Siculus Klubban készült, már mindkét új tag rajta van.

A falak fülelnek, a fülek felelnek

A Bolondokháza című szerzemény talán a leghíresebb száma volt a Kronos zenekarnak. Fancsali Matyi visszaemlékezése szerint a nyolcvanas években a zenekar tagjait és baráti körét is megfigyelte az akkori rendőrség és a Securitate, biztosak voltak abban is, hogy volt lehallgató készülék a próbateremben. A szám tulajdonképpen erről az érzésről szól.

„A dallam Józsa ötlete volt, Bila és Fugi dolgozták ki a többi részt és erre jött a dobtéma. A Nagykárolyi Zenei Napokon játszottuk, a zsűri megkért, hogy játsszuk újra.

„Valakinek már játszani kéne

A megtelt poharak dallamát

Csakis azért, hogy túlharsogja

Az összetört csontok himnuszát"

Mi nem tudtuk, hogy miért, de újrarájtszottuk, ezután **Aurel Giroveanu** és **Keresztes Zsolt** zeneszerzők, a zsűri tagjai nagyon megdicsérték az együttest. Akkor egy helyi banda, a Robot a Vihar című számával nyert, de mi különdíjat kaptunk az eredetiségért – ugyanakkor meghívtak a szatmári zenei gálára, ami a városi stadionban volt megtartva. Ez volt az első elismerésünk" – emlékszik vissza ma Fancsali.

Az egész csak egy pillanat

A nyolcvanas évek második felében többen megfordultak a zenekarban, a felállás a stabilitást jelentő Józsan és Bilauson kívül sokat változott. Bila 1986-ban bevonult katonának – jellemző, hogy egy Kronos-koncert után ment ki a vonatállomásra. A leszerelés után újjáalakította a zenekart, új tagokkal: **Ilok Rudolf** lett a gitáros, **Ilyés István** a basszusgitáros, illetve **Nagy Levente (SP)** a dobos.

Utóbbinak a kilencvenes években meghatározó szerepe lett az ifjúsági ház működtetésében és a helyi szórakoztatóipar kiépítésében, akárcsak a fotósként említett Szeley-Szabó Lászlónak – [erről a témában itt írtunk részletesen.](#) Ehhez a felálláshoz a másik alapító, Józsa is csatlakozott.

Kronos zenekar tagjai: Balról: György, Zoltán, Péter, Zoltán, Péter. A kép a 1990-es évek elején készült.

Kronos zenekar tagjai: Balról: György, Zoltán, Péter, Zoltán, Péter. A kép a 1990-es évek elején készült.

Nem faj a foghúzás

A rendszerváltás utáni első fontos dátum 1990. március 5., hétfő – a Kronos az udvarhelyi sportcsarnokban a Hobo Blues Band előzenekara volt, értelemszerűen több ezer ember előtt lépett fel, akkor az is megismerte az együttest, aki addig nem.

1990-ben a csapat azon dolgozott, hogy Magyarországon csináljon karriert – **Dám László** (Danubius rádió) ajánlására a Tom Tom stúdióban rögzítették a Bolondokháza című dalt, a stúdió a a Korál együttes dobosáé,

Dorozsmai Péter

é volt. A Kronos nevet megváltoztatták, Európa Hátsó Udvara lett az új név, de a lendület abbamaradt, mert hárman (Ilok, Fehér és Ilyés) ottmaradtak dolgozni Magyarországon – mindhárom egykori Kronos-zenész a mai napig ott is él.

A másik fontos dátum 1990 szeptembere: az Európa Hátsó Udvara megnyerte az 1972 után először megrendezett Siculus Fesztivál nagydíját – a rendezvény az ifjúsági házban volt, a Bilaus–Nagy–Bakó–Ilyés–Józsa ötös érdekes, furcsa ruhákban, kifestett arccal jelent meg a színpadon.

A Román Televízió magyar adása egy videoklipszerű felvételt is készített a Bolondokháza című dalra, majd 1991 tavaszán klipforgatásra hívták a zenekart Bukarestbe – három számra forgattak képeket stúdióban, illetve egy élelmiszerüzletben, de végül csak két szám jelent meg ezek közül. Ebben az időben már a fiatal **Bálint Levente** volt az együttes dobosa, a klipeken ő szerepel, valamint Bilaus, Józsa, Bakó és Ilyés.

{youtube}Qce_Nd6kwPU{/youtube}

Ezt a videóklipet még évekkel később is játszotta a magyar adás, a forgatás nagyon jó hangulatban zajlott, a stáb és a zenekar a visszaemlékezések szerint nagyon jól érezte magát a filmezés alatt.

{youtube}kRh3Mxh_Upc{/youtube}

A másik klip az *Ez van* című dal – mindkét videó **Szabó Károly** dokumentumfilmesnek, a városi könyvtár munkatársának köszönhetően felkerült a Youtube-ra tavaly tavasszal.

A klipforgatás után nem sokkal a zenekar abbahagyta a próbákat és feloszlott, tagjai a kilencvenes években már nem zenéltek többet.

Jómagam 1999 januárjában *Volt egyszer egy zenekar...* címmel egy 28 perces tévéműsort készítettem a Digital 3 Televízióban az együttes történetéről, archív felvételekkel, akkori visszaemlékezésekkel.

Sárga csizma, kék kabát

Az együttesnek összesen 42 saját szerzeménye volt, amit valaha előadott – ezekből ma körülbelül 15-20-at tudnának rekonstruálni, ami pedig a stílusukat illeti, az ún. new wave-vonalba lehetne talán besorolni a zenéjüket. Ami a zeneszerzői és a szövegírói teendőket illeti, ezt nagyrészt Józsa Attila csinálta az együttesben, ő írta a dalok többségét. A Kronos zenei hangzását a *Police*-hoz, a *U2*-hoz, az ausztrál *Fischer Z*-hez hasonlíthatnánk, az akkori magyar mezőnyből pedig egyértelműen a *KFT* zenekar volt rájuk hatással.

A [Lépcsőházi dicshimnusz](#) című daluk például enyhén ska-s hatást mutat, a Vidám sirató és a Sikátorok pedig a klasszikus, hetvenes évekbeli magyar rockvonalat idézik. Az

[Életem](#)

című szám dallamvilága az a vonal, amit a nyolcvanas évek végén a korai

Kispál és a Borz

és a

Pál Utcai Fiúk

játszott, a

[Sárga csizma](#)

hallgatása közben pedig az az érzésünk, mintha a

Kimnowak

ot hallgatnánk.

Egyél, igyál, minden éhes ember zabál!

2004 márciusában az akkori Udvarhelyi Híradó napilapban írtam meg a zenekar részletes történetét – ezt követően az együttes egy része ismét összeállt és elkezdett próbálni. Józsa és az énekes-basszusgitáros Bilas mellé Nagy Levente csatlakozott, de közreműködött a *Shadows*

zenekarból is ismert

András Imre

gitáros.

A Kronos azon a nyáron három koncertet adott: az akkori sörfesztiválon, egy motoros találkozón és egy gyereknapi ünnepségen lépett fel. A sörfesztivál-koncertet teljes egészében rögzítette a Digital 3 Televízió, a tévé stúdiójában pedig készült egy részletes beszélgetés a zenekar akkori tagjaival.

Fotó: Kovács László. A Kronos zenekar új felállása a Róbert Gyűjtő és Club Színház előadásán.

Fotó: Kovács László. A Kronos zenekar új felállása a Róbert Gyűjtő és Club Színház előadásán.

Ma van a tegnapi holnap

Az együttes első dobosa, az Egyesült Államokban élő Fancsali Mátyás a rendszerváltás után viszont többször is járt idehaza. Néhány hónappal ezelőtt jelezte a Svédországban élő Fazakasnak (az első basszusgitárosnak), valamint az idehaza élő Bilausnak és Józsnak, hogy jó volna újra összeállni és felvenni újra az egykori dalokat.

Az ötlet tetszik is az egykori zenekar másik három tagjának, a terv az, hogy 2017 tavaszán a floridai Sarasotában találkoznának és egy ottani stúdióban rögzítenék újra a Kronos-szerzeményeket. Ez viszont nem kevés pénzbe kerülne – a három egykori tag kiutazása, ott tartózkodása, a felvételek költségei, stb. az előzetes számítások szerint mintegy húszezer dollárba kerülnének, az elkövetkező hónapokban ezt igyekeznek összeszedni.

